

KÜLTÜREL VE TARİHİ MİRASIMIZI KORUMAK ZORUNLULUK OLMASI YANISIRA SORUMLULUKTUR

Doğal, tarihi ve kültürel mirasımız üzerinde yoğun bir yapılaşma ve tahrip edilme baskısı bulunmaktadır. Bunun nedeni olarak da bu tür alanlar üzerinde mülk sahiplerinin haklarının kısıtlandığı, planların yapılmadığı ve zaman aldığı, koruma kurullarının bilimsel ve teknik ölçülere göre sit alanlarını belirlemediği, kurulların hızlı ve etkin şekilde korumaya ilişkin kararlar almadığı, finansman modellerinin geliştirilemediği, yasal düzenlemelerde koruma alanlarına ilişkin yetki ve görev karmaşası bulunduğu gibi bir takım gerekçeler sıralanmaktadır. Söz konusu gerekçeler; konu, alan özelinde tartışıldığı zaman haklılık payları bulunabilir. Ancak bu gerekçelerin altında yatan yaklaşım tarzının sorgulanması da gerekmektedir. Çünkü amaç genelde korumanın nasıl yapılacağından çok koruma yaklaşımının sorgulanmasına, bu alanların olabildiğince kullanıma açılmasının sağlanmasına, bir değişim değeri olarak algılanmasına yol açmaktadır.

Oysa asıl sorun korumanın öneminin, değerinin bir sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi güç olduğunun farkına varılmak istenmemesidir. Bu konuda yapılması gereken merkezi ve yerel yönetimlerce izlenen yaklaşımların terk edilerek, kültürel, tarihi mirasımızın korunmasının zorunluluk olduğu ve sorumluluk taşıdığı kabul edilmesidir. Ancak bu durumda yerelden merkeze kadar ortak politika etrafında bir araya gelmek mümkün olacaktır. Günümüzde doğal, kültürel mirasımızın korunması konusunda bir devlet politikası oluşturulmamıştır. Merkezi ve yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlar koruma konusunda kendilerinden beklenen sorumlulukları yerine getirememektedir. Koruma konusunda farklı yaklaşımların oluşması koruma konusunun çözümünü de kısa zamanda olanaksız hale getirmektedir. Korumanın kullanım açısından engeller oluşturduğu yönündeki yaklaşımlar günümüzde güçlenmiş bulunmaktadır. Koruma artık bir kültür, kimlik, gelecek kuşaklara aktarılması gereken evrensel ve yerel bir unsur olmaktan çıkarılarak rant odaklı bir konuma sürüklenmektedir. Bütün bunlar da ne yazık ki bilgisizlikten, bilinçsizlikten, serbest piyasa ekonomisi bakış açısından kaynaklanmaktadır.

Bakış açısının değişmesi ile birlikte uzun vadeli, kısa vadeli çözümler üretmek mümkün olacaktır. Günümüzde olduğu gibi koruma alanlarının yenilenmesini içeren, yıkılıp yeniden oluşmasını sağlayacak, koruma kurullarını siyasallaştıracak, koruma alanları üzerinde baskıları artıracak düzenlemelere gerek kalmayacaktır. Merkezi yönetimin üst düzeyde kültürel politikalar üretmesi, bu konuda yapılacak düzenlemeler ile yerel yönetimlerin yönlendirilmesi, denetlenmesi gerekmektedir. Koruma sadece belli bir alan üzerinde değil kent hatta bölge ölçeğinde diğer sektörler ile ilişkileri kurularak yaşatılması yönünde düzenlemeler öngörmelidir. Bunun için sadece mevcut fiziksel planlama yaklaşımı ötesinde sosyal, ekonomik, yönetim, finansman boyutunda koruma konusunun ele alınması gerekmektedir.

Planlama boyutunda ise diğer planlarda olduğu gibi alan yönetimi çerçevesinde koruma konusu düşünülmelidir. Koruma alanı içinde yaşayan hane halklarının, işyeri sahiplerinin, sivil toplum örgütlerinin görüşleri doğrultusunda planlama bir süreç olarak tasarlanmalıdır. Planların hazırlanması aşamasında alanın kent bütünü ile ilişkisi kurularak sosyal, kültürel, ekonomik yapı, yapılaşma (parsel-yapı-doku), açık alanlar, mülkiyet, ulaşım ile ilgili detaylı araştırmalar yapılarak fırsatlar, tehditler, zayıf yönler, güçlü yönler yönünde analizler sonucunda sorunların ve olanakların tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede kent ile ilişkisi kurularak alana özgü uygulanabilir hedefler ile hedeflere ulaşmayı içeren stratejilerin belirlenmesi gerekir. Bütün bunları da tasarım boyutunda çalışmalar yanı sıra detaylı raporların oluşturulması ile mümkün olacaktır. Bu tür bir bakış açısı ve açılımı ancak plancılarının liderliğinde, yönetiminde iyi bir ekip çalışması ile olabilecektir.